

1. A Schengeni Térség

A személyek szabad mozgását lehetővé tevő legfontosabb uniós vívmány, amely kezdetben 5 állam közötti kormányközi megállapodásként jött létre. Mára már a Schengeni Térséget létrehozó Schengeni Megállapodás és a Schengeni Végrehajtási Egyezmény az Európai Unió jogának részévé vált, amely egyezményekhez Ciprus, Bulgária, Románia, Írország és Nagy-Britannia kivételével valamennyi uniós tagállam, sőt az Európai Unión kívüli Izland, Norvégia, Svájc és Lichtenstein is csatlakozott.

Az ún. „schengeni joganyag” lényegében lebontja a térség belső határait, és megerősíti a külső határok védelmét és ellenőrzését. Ennek érdekében a tagállamok közös szabályokat alkalmaznak a külső határellenőrzések, a rövid távú beutazó vízumok tekintetében, továbbá szoros együttműködést folytatnak a rendőri és az igazságszolgáltatási szerveik között, valamint létrehozták a Schengeni Információs Rendszert (SIS).

A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek (ilyen a SIS is) üzemeltetési igazgatását 2012. január 1. óta egy új európai ügynökség (ec.europa.eu/home-affairs/summary/docs/large_scale_it_systems_en.pdf) végzi.

2. A Schengeni Információs Rendszer

A Schengeni Információs Rendszer (SIS) Európa legnagyobb informatikai rendszere, amely a belső határok eltörléséből és a külső határok megszigorított ellenőrzéséből eredő biztonsági kockázatokat hivatott kezelni, elsősorban a hatékony adatmegosztás eszközével.

A SIS tagállamonként egy-egy nemzeti rendszerből (N.SIS), valamint egy központi rendszerből (C.SIS) áll, amelybe a tagállamok keresett és eltűnt személyekkel, elveszett vagy ellopott tulajdonnal és beutazási tilalmakkal kapcsolatos adatokat – úgynevezett figyelmeztető jelzéseket – visznek be. Mindegyik nemzeti rendszer on-line kapcsolatban van a központi rendszerrel egy biztonságos kommunikációs hálózaton keresztül.

A SIS jelenleg a 28 résztvevő állam (26 teljes jogú schengeni tagállam, valamint Románia és Bulgária) által bevitt, több mint 42 millió figyelmeztető jelzést (körözést) tartalmaz, amely száma havonta körülbelül 3%-kal nő. A rendszerhez helyi szinten minden rendőr, valamint az információkat a törvényes rend védelmével és a bűnüldözéssel kapcsolatos feladatai elvégzéséhez igénylő egyéb bűnüldöző hatóság és tisztviselő azonnali és közvetlen hozzáféréssel rendelkezik.

A személyekre vonatkozó figyelmeztető jelzéseket az alábbi esetben lehet bevinni a SIS-be:

- *kiadatás vagy átadás* céljából elfogni kívánt személyekre (Schengeni Végrehajtási Egyezmény, 95. cikk)
- harmadik országbeli személyekre a schengeni határon történő *beutazásuknak megtagadása* céljából, vagy schengeni területen való tartózkodás esetén kitoloncolás céljából (96. cikk);
- *eltűnt* személyekre, különösen kiskorúakra (97. cikk)
- valamely személy *tartózkodási helyének* igazságügyi hatóság nevében történő megállapítása céljából (98. cikk)
- *leplezett figyelés* vagy *célzott ellenőrzés* céljából (99. cikk)

Büntetőeljárársban bizonyítékként lefoglalandó vagy bemutatandó tulajdonra vonatkozó figyelmeztető jelzés az alábbi kategóriákban vihető be a SIS-be:

- gépjárművek
- lőfegyverek
- személyre szólóan kiállított vagy kitöltetlen személyazonosító okmányok, úti okmányok, gépjárművek forgalmi engedélyei
- gépjárművek rendszámablái
- bankjegyek

A rendszer jelenleg használt verziójának neve SIS 1+. A rendszert annak 1995-ös létrehozása óta fejlesztették és bővítették annak érdekében, hogy meg tudjon felelni az újabb országok belépése által támasztott igényeknek, és újabb funkciókkal rendelkezessen. Az Európai Bizottság jelenleg fejleszti a Schengeni Információs Rendszer második generációját, a SIS II-t, amely új funkciókkal és jellemzőkkel fog rendelkezni.

A SIS központi rendszere (SIS) Strasbourgban üzemel, míg Magyarországon a kormány a nemzeti rendszer (N.SIS) feladatait ellátó szervként a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalát (KEKKH) jelölte ki. A KEKKH – többek között – felelős az N.SIS folyamatos működésének biztosításáért, az arra feljogosított szerveknek az adatbázishoz való hozzáférés garantálásáért, valamint a SIS-t alkalmazó államok rendszerei és a központi SIS közötti titkosított információátvitelért.

Ezen túl a tagállamok létrehozták az ún. SIRENE-Irodákat, amelyek a figyelmeztető jelzésekkel kapcsolatos kiegészítő információk államok közötti cseréjéért felelősek. A SIRENE-irodák elsődlegesen a rendőrségi együttműködés szempontjából fontos adatok cseréjét bonyolítják, koordinálják a határokon átnyúló műveleteket, stb. Ezen tevékenységük közben kiegészítő információkkal szolgálnak a figyelmeztető jelzésekkel kapcsolatban, valamint összehangolják a megfelelő intézkedéseket a SIS-ben megjelenő figyelmeztető jelzésekkel kapcsolatban, és biztosítják, hogy sor kerüljön a megfelelő intézkedésre, amennyiben letartóztatnak egy keresett személyt, vagy olyan személy kísérli meg a beutazást, akitől előzőleg megtagadták a schengeni térségbe való beutazást, illetőleg megtalálnak egy eltűnt személyt, vagy lefoglalnak egy ellopott gépkocsit vagy személyazonosító okmányt stb.

3. A SIS ellenőrzése, Adatvédelem

A központi rendszer ellenőrzését a tagállamok adatvédelmi hatóságainak képviselőiből álló Közös Felügyelő Hatóság (Joint Supervisory Authority) végzi, amelynek fő feladata, hogy a tagállamok a SIS-ben talált adataikra vonatkozóan megfelelően biztosítják-e az állampolgárok jogának gyakorlását.

A nemzeti rendszerek független felügyeletét a nemzeti adatvédelmi hatóságok látják el, ez Magyarországon 2012. január 01-től a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hivatal.

Az uniós és magyar adatvédelmi jogszabályoknak megfelelően az egyes személyeknek joga van ahhoz, hogy

- kérelem benyújtása esetén információt kapjanak arról, hogy a SIS-ben milyen rájuk vonatkozó adatokat tárolnak
- a hibás adat kijavítását vagy törlését kérje

- bírósághoz vagy az illetékes hatósághoz forduljon, kérve az adatok javítását, törlését vagy kártérítés megállapítását

A fentebb leírt jogokat az érintettek bármelyik schengeni tagállamban gyakorolhatják. A SIS-be bevitt adatok jogszerűségének vizsgálata azon tagállam nemzeti joga alapján kerül elbírálásra, amelyhez a kérést intézik. Ha az adatokat egy másik schengeni állam hatósága rögzítette a SIS-ben, az ellenőrzést a két érintett állam ellenőrző hatóságai szorosan összehangolják.

Ha bárki tájékoztatást kíván kapni arról, hogy adatai szerepelnek-e a SIS-ben, vagy a SIS-ben található adatok helyesbítését, törlését kéri, kérésével *személyesen*, a *meghatározott formanyomtatvány*¹ kitöltésével, bármely *rendőrkapitánysághoz* vagy *magyar külképviselethez* fordulhat, akik ezt továbbítják az ORFK NEBEK SIRENE Irodához. Az Iroda a kért tájékoztatás nyújtását indokolt esetben megtagadhatja, de tájékoztatni köteles a kérelmezőt ennek tényéről és jogalapjáról. Ha úgy ítéli meg, hogy SIRENE Irodától kapott válasz nem megfelelő, ebben az esetben a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hivatal tud segítséget nyújtani.

¹ Amely megtalálható a SIS-be történő adatbevitel elrendeléséhez felhasználandó iratmintákról, valamint a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet módosításáról szóló 45/2007. (IX. 21.) IRM rendelet 1. számú mellékletében

Nemzeti Adatvédelmi és
Információszabadság Hatóság

Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság

Levelezési cím: 1534 Budapest, Pf.: 834

Cím: 1125 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 22/c

Tel: +36 (1) 391-1400

Fax: +36 (1) 391-1410

email: ugyfelszolgalat@naih.hu

web: <http://www.naih.hu>

4. Jogszabályok

- Schengeni Megállapodás
- Schengeni Végrehajtási Egyezmény
- 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
- 2007. évi CV. törvény a Schengeni Végrehajtási Egyezmény keretében történő együttműködésről és információcseréről
- 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó-és Vámhivatalról
- 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról
- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- 242/2007. (IX. 21.) Korm. rendelet az N.SIS informatikai központ feladatait ellátó szerv kijelöléséről, a SIS-be történő adatbevitel elrendelésének és végrehajtásának, valamint az N.SIS Hivatal és a SIRENE Iroda technikai és adminisztratív feladatai ellátásának részletes szabályairól
- a SIS-be történő adatbevitel elrendeléséhez felhasználandó iratmintákról, valamint a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet módosításáról szóló 45/2007. (IX. 21.) IRM rendelet.